

INVESTITSIYALARNI JALB ETISH ORQALI QISHLOQ XO'JALIGI TARMOQLARINI RIVOJLANTIRISH

Mustaqillikka erishgan jahondagi ko'plab mamlakatlar o'zining iqtisodiy poydevorini asosiy qishloq xo'jaligini tiklashdan boshlagan. Hozirgi kunda ham jahonning 100 dan ortiq rivojlanayotgan mamlakatlarning iqtisodida qishloq xo'jaligining ahamiyati va uning ulushi kattadir. O'zbekiston qishloq xo'jaligi mahsulotlari etishtirish miqdori bo'yicha Osiyoda etakchi o'rinlarda, hatto ba'zi qishloq xo'jaligi mahsulotlari etishtirish bo'yicha dunyoda birinchilar qatorida turadi. O'zbekiston o'z mustaqilligiga erishganidan keyin, birinchi navbatda qishloq xo'jaligi tarmoqlarini rivojlantirishdan boshladi. Chunki, mamlakatimiz aholisining asosiy qismi (60% atrofida) ham, iqtisodiy salohiyatning katta ulushi ham asosan qishloqdadir. Mamlakatimizda bozor iqtisodiyotini erkinlashtirish va mulkiy munosabatlarining yangi tizimiga o'tish, qishloq xo'jaligi sektorida muhim va dolzarb vazifalarni amalga oshirishni taqozo etadi. Qishloq xo'jaligi sektorida mulkiy munosabatlarning muhim yo'nalishi bevosita dehqon va fermer xo'jaliklarini tashkil etish, ularning yangi ichki mahsulotdagi salmog'ini, ish unumi hamda samaradorligini oshirishdan iborat. Mamlakatimizda aholi va mehnat resurslari har yili yuksak natijalar bilan o'sib bormoqda. Shu sababli, qishloq joylarda tarmoqlari bo'yicha zamonaviy texnologiyaga ega bo'lgan kichik korxonalar ochish va ish joylarini tashkil qilish eng muhim vazifadir. Hozir qishloq xo'jaligida barcha ijtimoiy ishlab chiqarish hodimlarining 1/3 qismidan ko'prog'i band. Yuqorilardan kelib chiqib aytish mumkinki, qishloq xo'jaligini yuksaltirishda katta ishlar amalga oshirildi. Ammo bu sohadagi qishloq xo'jalik tarmoqlarini moliyalashtirish, mexanizmini takomillashtirish eng dolzarb masalalardan biridir.

Iqtisodiy taraqqiyotning jahon tajribasi shuni ko'rsatadiki, agrar tarmoqning jadal o'sishi mamlakatda umumiy iqtisodiyotning o'sishi uchun asosiy omillardan

biri bo'lib xizmat qiladi. Shuning uchun olis istiqbolda mamlakatimizning butun iqtisodiyoti barqaror va uzluksiz rivojlanishi uchun makroiqtisodiy ko'rsatkichlar muvozanatida qishloq xo'jaligining o'rni alohida ahamiyatga ega. Tadqiqotning oldingi boblarida amalga oshirilgan tahlillarning natijalariga asoslangan holda, mamlakatimizda qishloq xo'jaligini investitsiyalash amaliyotini takomillashtirishga qaratilgan quyidagi fikrlarni taklif etdik:

1. Azotli o'g'it ishlab chiqaruvchi korxonalarning texnik va texnologik jihatdan qayta qurollantirish maqsadida ularga imtiyozli kreditlar va soliq imtiyozlari berishni joriy etish lozim; ikkinchidan azotli o'g'itlarni tovar fyucherslari orqali sotish yo'li bilan ular bahosining barqarorlik darajasini saqlab qolish lozim. O'zbekiston Respublikasida katta miqdorda azotli o'g'itlar ishlab chiqariladi va uni Eron, Pokiston, Tojikiston, Afg'onistonga eksport qilamiz. Global iqtisodiy inqiroz natijasida azotli o'g'itlarga bo'lgan talab kamaydi. Bu esa, ularning jahon bahosining pasayishiga olib keldi.

2. Tijorat banklari tomonidan qishloq xo'jaligi korxonalariga berilgan investitsion kreditlarning ta'minoti sifatida ijara huquqidan foydalanish mexanizmini yaratish lozim. Hozirga qadar respublikamizda ijara huquqidan investitsion kreditlarning ta'minoti sifatida foydalanish mexanizmi ishlab chiqilmagan. Buning natijasida qishloq xo'jaliklari erga ijara huquqidan foydalanib investitsion kreditlar olish imkoniyatiga ega bo'lmayapdilar. Ayniqsa, paxta tolasining jahon bahosi pasayib ketgan hozirgi sharoitda ijara huquqidan ta'minot ob'ekti sifatida foydalanish qishloq xo'jaligiga berilgan investitsion kreditlar hajmini sezilarli darajada oshirish imkonini bergan bo'lar edi.

3. Qishloq xo'jaliklari va qishloq xo'jalik mahsulotlarini qayta ishlovchi korxonalarning xorijiy investitsiyalar va kreditlar bo'yicha to'lov yukining og'irlashib ketishiga yo'l qo'ymaslik maqsadida: birinchidan, milliy valyutaning devalvatsiya jarayonini to'xtatish lozim; ikkinchidan, jalb etilayotgan xalqaro kreditlarning imkon qadar katta qismini belgilangan foiz stavkalarida olinishi ta'minlash lozim.

4. Fermer xo'jaliklarining pul oqimiga salbiy ta'sir qiluvchi omillarni bartaraf etish maqsadida tabiiy monopoliyalar mahsulotlari va xizmatlari baholarining oqilona darajasini ta'minlash choralarini ko'rish lozim.

5. Ma'lumki, fermer xo'jaligini moliyalashtirishda byudjet mablag'lari asosiy moliyaviy resurs hisoblanadi.

Yuqoridagi fikrlardan kelib chiqqan holda shuni ta'kidlash lozimki, mamlakatimiz iqtisodiyoti qishloq tarmog'ining jadal va samarali rivojlanishida ham ichki, ham tashqi investitsiyalar muhim ahamiyat kasb etadi. Shuning uchun mamlakatimizda xorijiy investitsiyalar uchun yaratilgan investitsiya muhiti amalga oshirilayotgan iqtisodiy siyosatning xal qiluvchi muhim omillaridan biriga aylanib qoldi. Investitsiyalarsiz moliyaviy inqiroz davrida iqtisodiy qiyinchiliklarni tezda hal qilish hamda inqiroz oqibatlarini bartaraf etish, iqtisodiy o'sishga erishish, ijtimoiy samaraning o'sishini va makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlash imkoni mavjud emas.